

Allsherjar- og menntamálanefnd
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 22.mars.2023

Efni: Umsögn Félags lýðheilsufræðinga um frumvarp til laga um breytingu á áfengislögum, nr 75/1998 (afnám opunarbanns á frídögum), 153. löggjafarþing 2022-2023. Þingskjal 135-135. mál. Beiðni barst 9 mars 2023.

Félag lýðheilsufræðinga harmar frumvarp til laga um afnám opunarbanns á frídögum.

Þetta frumvarp er í andstöðu við WHO sem hvetur ríkisstjórnir til að grípa til aðgerða til að draga úr þeim skaða sem áfengi veldur einstaklingum, fjölskyldum og samfélögum. Í skýrslu WHO, Turning down the alcohol flow. Background document on the European framework for action on alcohol, 2022-2025 (WHO Regional Office for Europe, 2022), er fjallað nánar um málið í heild sinni.

Á lista yfir 10 aðgerðir sem stungið er upp á (WHO, 2019) er m.a. að takmarka aðgengi að áfengi með;

- Ríkiseinokunarverslun sem stýrist af lýðheilsusjónarmiðum
- Lögum um fjölda og staðsetningu áfengisverslana
- **Lögum um opunartíma – daga og klukkutíma**
- Lögum um sölu áfengis á sérstökum viðburðum eða sérstökum stöðum

Ísland hefur verið í öfundsverðri stöðu gagnvart nágrennaríkjum sem þurfa nú að setja lög og reglur til að takmarka aðgengi og reyna að draga úr neyslu á áfengi. Það er miklu erfiðara að herða reglur heldur en að slaka á þeim og þeir sem hafa hagsmuna að gæta varðandi sölu áfengis berjast hart á móti.

CDC hefur farið þá leið að leggja áherslu á að draga úr mikilli áfengisneyslu með samskonar aðgerðum Evrópa og byggir á fyrrgreindri skýrslu (CDC, 2022).

Í frumvarpinu er ekki gert ráð fyrir neikvæðum fjárhagslegum áhrifum aukinnar áfengissölu fyrir ríkissjóð en leitt líkum að lögin geti leitt til aukinnar sölu. Samkvæmt OECD Strategic Public Health Planning for non-communicable diseases (SPHeP-NCDs) model (OECD, 2021) þá dregur öll áfengisneysla úr lífslíkum og eykur sjúkdómsbyrði sem dregur úr atvinnuþátttöku og framleiðni samhliða því að auka kostnað heilbrigðiskerfisins. Aðgengi almennings að áfengi er almennt gott hér á landi og má draga þá ályktun að það séu fyrst og fremst söluaðilar sem hafa að hagsmunum að gæta sem hagnist á þessari lagabreytingu á kostnað viðkvæmra hópa, þeirra sem verst eru settir og hafa minnsta stjórn á neyslu sinni. Sterkar vísendingar eru um, þvert á efni frumvarpsins, að það sé verulegur hagrænn ávinningur í að fjárfesta í aðgerðum sem draga úr áfengisneyslu (OECD, 2021).

Félag Lýðheilsufræðinga hvetur Alþingi til þess að samþykkja ekki lög eða gera lagabreytingar sem geta haft áhrif á lýðheilsu án þess að fyrst hafi verið framkvæmt lýðheilsumat. Félagið bendir jafnframt á að frumvarp þetta er í andstöðu við lýðheilsustefnu stjórnvalda hér á landi.

Virðingarfyllst,

Stjórn Félags Lýðheilsufræðinga,

Dögg Árnadóttir, Ingibjörg Guðmundsdóttir, Ólöf Kristín Sívertsen, Sandra Kristín Jónasdóttir og Silja Dögg Sigurjónsdóttir.

CDC. (2022, December 7). *Preventing Excessive Alcohol Use*. Retrieved from <https://www.cdc.gov/alcohol/fact-sheets/prevention.htm>

OECD. (2021). 4. The health and economic burden of alcohol consumption. In Y. Goryakin, A. Aldea, M. Devaux, M. Guillemette, A. Feigl, S. Vuik, & S. Lerouge, *Preventing Harmful Alcohol Use, OECD Health Policy Studies*. Paris: OECD Publishing.

WHO. (2019, July 10). Retrieved from 10 areas governments could work with to reduce the harmful use of alcohol: <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/10-areas-for-national-action-on-alcohol>

WHO. (2019, July 10). *10 areas governments could work with to reduce the harmful use of alcohol*. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/10-areas-for-national-action-on-alcohol>

WHO Regional Office for Europe. (2022). *Turning down the alcohol flow. Background document on the European framework for action on alcohol, 2022–2025*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.